

Tot in de puntjes ... Een podcast over de geschiedenis van onze leestekens

Aflevering 5: Computers, internet en leestekens

<https://anchor.fm/tot-in-de-puntjes-ooms/episodes/5--Computers--internet-en-leestekens-e1deutr>

Rond de laatste eeuwwisseling is er een relatieve rust in het leestekenlandschap. De apostrof en het koppelteken hebben een hoofdstuk veroverd in de officiële spelling, voor de andere leestekens zijn er conventies waar iedereen het ongeveer over eens is. Schrijfmachines leveren alleen nog rechte aanhalingstekens en apostrofs af, de gekrulde vinden we in handgeschreven teksten en in drukwerk.

Tot de pc zijn intrede doet en de combinatie tekstverwerker en printer de schrijfmachine helemaal verdringt. Digitale tekstverwerkers hebben enkele voordelen tegenover de schrijfmachine: je kunt tik- en schrijffouten corrigeren voor ze gedrukt worden, je kunt teksten bewaren voor later gebruik, je hebt keuze uit steeds meer lettertypes en ... je kunt je aanhalingstekens weer zelf laten krullen! Elk lettertype bevat immers veel meer tekens dan er op een toetsenbord staan en die kun je maken door middel van een combinatiecode of door ze als 'symbool' in te voegen. Alle mogelijke gekrulde opties van aanhalingstekens, enkel en dubbel, boven en onder, zijn opgenomen in die lettertypes. Leve de vrijheid! En wat meer is: als je dat wil, laat je tekstverwerker dankzij een eenvoudig instellinkje in de software die tekens automatisch de juiste kant op krullen. Gedaan met mikken, schuiven en rollen.

En dan was er het internet. Dat heeft sommige leestekens onverwacht een tweede carrière gegeven. Om te beginnen in het mailadres, waarin het tot dan compleet onbekende apenstaartje een vaste plek heeft gekregen. In de internetadressen of URL's hebben de tot dan vrij marginale dubbele punt en schuine streep zich intussen onmisbaar gemaakt. Het 'hekje' waarmee we vroeger onze keuzes bij een automatisch telefoonmenu moesten afsluiten, heeft onder de hippe naam hashtag intussen een bloeiende carrière op sociale media.

Maar niets heeft de leestekens zo'n digitale boost gegeven als de emoticon, het gezichtje dat je maakt door lees- en lettertekens te combineren. De emoticon is in 1982 geboren, toen er aan de Carnegie Mellon University wat onrust was ontstaan omdat er een tijdje een bericht gecirculeerd heeft over een besmetting. Toen dat achteraf dat een studentengrap bleek te zijn, begon er een debat over hoe wenselijk dat soort humor is aan een universiteit. Computerwetenschapper Scott Fahman kreeg daarop een idee: hij

stelde voor om bij berichten op het interne bulletinboard van zijn universiteit een :-) te zetten als het bericht een grapje is en een :(als het bittere ernst is. Dat voorstel had succes en zo zijn de eerste emoticons ontstaan. Dankzij deze tekens hebben vooral de haakjes (als ‘mondjes’ van de emoticons), de dubbele punt (open oogjes) en de puntkomma (knipoogjes) een volledig nieuwe carrière kunnen uitbouwen. Intussen worden de meeste emoticons wel vervangen door emoji (pictogrammen) of zelfs door gifs, maar ze blijven handig op momenten dat je geen lijst met pictogrammen of gifs ter beschikking hebt. Of als je snel een smiley op een plakbriefje of een spiegel wil zetten.

Kort samengevat: Dankzij de uitgebreide lettertypes kunnen we ons weer helemaal uitleven in de elegant gekrulde aanhalingstekens en apostrofs. Het internet geeft een aantal marginale leestekens zoals het apenstaartje, de hashtag en de schuine streep en glanscarrière en de emoticons doen hetzelfde voor de rest van de leestekens.

Zo, nu weet je via welke kronkels onze leestekens geëvolueerd zijn van drie puntjes in Oud-Griekse boekrollen naar emoticons op het internet. Als je nog meer wilt weten, bijvoorbeeld waar onze aanhalingstekens vandaan komen en hoe een marginaal tekentje van dichters het tot onze officiële spelling geschopt heeft (de apostrof dus), verwijs ik je door naar het gelijknamige boek.